

# บทที่ 1

## บทนำ

### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรการศึกษาของประเทศ มีจุดประสงค์ที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 26 การวัดผลและประเมินผล การเรียน ระบุว่า “ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา” โดยให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรร โอกาสในการศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาด้วย ดังนั้นการประเมินผลผู้เรียนจึงเน้นการประเมินเพื่อนำผลมาพัฒนาผู้เรียนแต่ละคน ให้บรรลุถึงความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ (เอกรินทร์ สีมหาศาล, 2546, หน้า 187)

เป้าหมายสำคัญของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ โดยนำผลการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนโดยตรง และนำผลไปปรับปรุงแก้ไขการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งนำไปใช้พิจารณาตัดสินความสำเร็จทางการศึกษาของผู้เรียนอีกด้วย

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์

4. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 16 - 30)

ลักษณะของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอน และกำหนดรูปแบบแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับแนวทางของหลักสูตร จัดกิจกรรมการประเมินในชั้นเรียนที่เป็นระบบต่อเนื่อง มีรูปแบบที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินถูกต้องตามสภาพความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน จะทำให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่าต่อการนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนา และบูรณาการอยู่ในกระบวนการเรียนการสอน ทั้งเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรและเพื่อพัฒนาระบบการเรียนการสอน ในขณะเดียวกันการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา จะต้องมีการจัดการเป็นระบบและกระบวนการจัดการที่มีคุณภาพ สามารถรองรับการประเมินภายในและการประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้

การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่กัน ไปอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียน ได้รับการวัดประเมินผล 3 ระดับ คือ การวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา และระดับชาติ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสร้างความมั่นใจเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา (หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544, 2545, หน้า 24)

จากการเปลี่ยนแปลงแนวคิดในการจัดการศึกษา ทำให้รูปแบบการวัดและประเมินผล มีการเปลี่ยนแปลงไป การประเมินผลการเรียนด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาทั้งระดับชั้นเรียนและระดับสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้บุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สอนและบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ของสถานศึกษาในการดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษา แต่บุคคลที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากที่สุดในการวัดและประเมินผล ทำหน้าที่เป็นทั้งผู้สอนและเป็นผู้วัดผลการเรียนของนักเรียน คือ ครู เพื่อนำผลการวัดนั้นไปใช้ในการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น เพราะหากครูไม่นำผลการวัดและประเมินผล ไปปฏิบัติก็คงไม่เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ดังนั้นครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ เทคนิคและวิธีการวัดผลเป็นอย่างดี จึงจะทำให้ผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลถูกต้องและเหมาะสมตามสภาพความเป็นจริง (สุรสิทธิ์ ลาภอินทรีย์, 2531, หน้า 3)

จากรายงานผลการดำเนินโครงการนำร่องระดับชาติเรื่อง กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและการประกันในด้านการประเมินการเรียนรู้แนวใหม่ พบว่าครูยังใช้การประเมินการเรียนรู้แนวใหม่ไม่มากนัก มีครูจำนวนร้อยละ 60 เริ่มใช้การประเมินการเรียนรู้

จากการปฏิบัติกิจกรรมและผลการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน ครูยังขาดความรู้และมีความต้องการพัฒนาความรู้และทักษะในเรื่องรูปแบบและวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545 หน้า 55) จากการประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน พบว่าโรงเรียนยังขาดครูที่มีความรู้เรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษา และจากการประเมินของสำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าโรงเรียนยังขาดการใช้วิธีประเมินการเรียนรู้ที่หลากหลาย และไม่ได้นำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียน (จิตติมานันท์ศักดิ์, 2546, หน้า 3 - 4)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า ครูยังขาดความรู้และปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผล ได้ยังไม่หลากหลาย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ และเหตุผลที่เลือกประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ครูมัธยมศึกษาตอนปลาย เพราะครูมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นครูที่สอนในวิชาที่ตรงกับวิชาเอกที่ได้เรียนมา จึงมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนอย่างแท้จริงและมีความเข้าใจในธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่สอนเป็นอย่างดี ทำให้ดำเนินการวัดและประเมินผลในวิชาที่สอนได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้เป็นข้อมูลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำการพัฒนาและปรับปรุงด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ต่อคุณภาพของการศึกษาไทยต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3
2. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

### ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

#### ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 196 คน

### ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษากระบวนการ ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ครั้งนี้ มีเนื้อหาอยู่ในขอบเขตการประเมิน ดังนี้

1. การศึกษากระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบด้วยการประเมิน 5 ด้าน คือ

- 1.1 การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
- 1.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 1.3 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 1.4 การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
- 1.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 16 - 30)

2. การศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ประกอบด้วยการประเมิน 5 ด้าน คือ

- 2.1 การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม
- 2.2 การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
- 2.3 การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
- 2.4 การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
- 2.5 การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 16 - 30)

รายละเอียดของการประเมินแต่ละด้าน มีดังนี้

1. การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามกระบวนการดังนี้

#### การวัดผล

- 1.1 การกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 1.2 การกำหนดภาระงาน / ชิ้นงาน
- 1.3 การกำหนดเครื่องมือวัดผล
- 1.4 การกำหนดเกณฑ์การประเมินภาระงาน / ชิ้นงาน
- 1.5 การดำเนินการวัดผล

### การประเมินผล

- 1.6 การนำผลการประเมินไปใช้ตัดสินผลการเรียน
- 1.7 การเปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบผลการประเมิน
2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามกระบวนการดังนี้
  - 2.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน
  - 2.2 การกำหนดลักษณะกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของสถานศึกษา
  - 2.3 การกำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรม  
แนะแนว และกิจกรรมนักเรียน
  - 2.4 การดำเนินการประเมินผู้เรียน ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียน
  - 2.5 การแจ้งผลการประเมินและการซ่อมเสริม ได้แก่ กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรม  
นักเรียน

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 23 - 24)

3. การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามกระบวนการดังนี้
  - 3.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของ  
สถานศึกษา
  - 3.2 การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษา
  - 3.3 การกำหนดแนวทางการพัฒนาในห้องเรียน/นอกห้องเรียน
  - 3.4 การกำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.5 การดำเนินการประเมินผู้เรียน
  - 3.6 การประมวลผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
  - 3.7 การแจ้งผลการประเมินและการซ่อมเสริม

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 25 - 26)

4. การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ตามกระบวนการดังนี้
  - 4.1 สถานศึกษากำหนดเกณฑ์และแนวทางการประเมิน
  - 4.2 การประกาศแนวทางการประเมินให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบ
  - 4.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน
  - 4.4 การดำเนินการประเมินผู้เรียน
  - 4.5 การตัดสินผลการประเมิน
  - 4.6 การแจ้งผลการประเมินและการซ่อมเสริม

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 27 - 28)

5. การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ตามกระบวนการดังนี้

5.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติของสถานศึกษา

5.2 สถานศึกษาเตรียมผู้เรียนให้เข้ารับการประเมิน

5.3 การดำเนินการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ตามวันเวลาที่กำหนด

5.4 สถานศึกษานำผลการประเมินมาใช้ประโยชน์

(กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, หน้า 29)

### นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง วิธีดำเนินการหรือวิธีปฏิบัติงานตามลำดับขั้นตอนที่ทำต่อเนื่องจนงานสำเร็จลงในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ของครุมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

2. ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง ปัญหาหรืออุปสรรคที่มีต่อการดำเนินการหรือการปฏิบัติงานในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน และแนวทางการแก้ไขปัญหที่เกิดจากการวัดและประเมินผลการเรียนรู้นั้น ของครุมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3

3. ครุมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง ครูซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – 6 ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม สังกัดโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ปีการศึกษา 2552

### ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

1. ทราบผลการดำเนินการหรือการปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครุมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารและครู ในการวางแผนและพัฒนาการดำเนินการหรือการปฏิบัติงานด้านการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา

2. ทราบปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครูมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับศึกษานิเทศก์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กำหนดทิศทางในการวางแผนหรือนโยบายด้านการวัดและประเมินผลของเขตพื้นที่การศึกษาให้ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ